

אַחֲרַיִן רַבְרָבָא (ס"א דברבאן) מִסְטָרָא דִּימִינָא, מַה דְּאִשְׁתָּאֵר
מֵאִינּוֹן טַפִּין, אִשְׁתָּאֵר טַפָּה חֲדָא בְּשִׁכְיֵכוּ מֵאִינּוֹן בְּרַכָּאן,
וְנִפְל בְּהֵוּא יְאוּרָא דְּאִיהוּ שְׁכִיךְ. וְהֵאֵי אִיהוּ יְאוּרָא
דְּעַדִּיף מִכְּלָהוּ.

כִּד נִפְקִין וּמִתְפָּרְשֵׁן אִינּוֹן אַרְבַּע גַּהֲרִין דְּנִפְקִין מִגְּנָתָא
דְּעַדּוֹן, הֵוּא דְּאִקְרִי פִישׁוֹן, נִפִּיל בְּהֵוּא יְאוּרָא
וְאִתְכַּלִּיל בֵּיהּ. וְעַל דָּא מַלְכוּת בְּבַל, אִתְכַּלִּיל בְּהֵאֵי.
וּפִישׁוֹן אִיהוּ מַלְכוּת בְּבַל. מִיְאוּרָא דָּא אִתְזָנּוּ וְאִתְמַלְיִין
כָּל אִינּוֹן יְאוּרִין אַחֲרַיִן.

בְּכָל יְאוּרָא וְיְאוּרָא, אִזְלָא וְשֵׂאט חַד תַּנִּינָא, וְאִינּוֹן
תִּשְׁעָ. וְכָל חַד וְחַד נָקִיב נּוֹקְבָא בְּרִישִׁיָּהּ, כְּמַה
דְּאִתְ אָמַר, (תהלים ע"ד) שְׁבַרְתָּ רֵאשִׁי תַנִּינִים וְגו'. וְאִפִּילוּ
הֵאֵי הַתַּנִּין הַגְּדוֹל הֵכִי הוּא, בְּגִין דְּכְלָהוּ נִפְחִין רוּחִין
לְגַבֵּי עֵילָא וְלֹא לְתַתָּא.

כְּתִיב (בראשית א') בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים. וּכְתִיב וַיִּבְרָא
אֱלֹהִים אֶת הַתַּנִּינִים הַגְּדוֹלִים, בְּכָל עוֹבְדָא
דְּאִינּוֹן עֶשֶׂר אַמִּירוֹן, קִימִין לְקַבְּלֵיהוּ אִינּוֹן עֶשֶׂר
יְאוּרִין. וְחַד תַּנִּינָא מִתְפָּרְפָּרָא (ס"א מתפרשא) (ס"א מתפרפרא)
בְּרוּחָא, לְקַבֵּל כָּל חַד וְחַד.

וְעַל דָּא, חַד לְשַׁבְעִין שָׁנִין מְזַדְעָזַע עַלְמָא, בְּגִין דְּהֵאֵי
הַתַּנִּין הַגְּדוֹל כִּד הוּא סְלִיק סְנִפִירוּי וְאִזְדְּעָזַע, כְּדִין

כִּלְהוּ מִזְדַּעְזָעֵן בְּאֵינֹן יְאוּרִין, וְכֹל עֲלָמָא מִזְדַּעְזָעָא,
וְאַרְעָא מִתְחַלְחֵלֶת, וְכִלְהוּ כְּלִילָן בְּהַאי תַּנְיִן הַגְּדוֹל.
וְהָאָרֶץ הִיתָה תוֹהוּ וָגוֹ', אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, עוֹבְדָא
דְּבְרָא שִׁית, חֲבַרְיָא לְעָאן בֵּיהּ, וַיִּדְעִין בֵּיהּ,
אָבֵל זְעִירִין אֵינֹן, דִּי־דְעִין לְרַמְזָא עוֹבְדָא דְּבְרָא שִׁית,
בְּרִזָּא דְּתַנְיִן הַגְּדוֹל. וְעַל דָּא תַּנְיִנָן, דְּכֹל עֲלָמָא לָא
מִשְׁתַּלְּשָׁלָא אֶלָּא עַל סַנְפִּירוֹי דְּדָא.

תָּא חֲזִי וְהָאָרֶץ הִיתָה תוֹהוּ וָבְהוּ וְגוֹ', תַּנְיִנָן הִיתָה,
וְאוֹקִימָנָא. בְּגִין דְּבְהַאי יְאוּרָא קְדַמָּא הִקְאמְרוּן,
כִּד הַאי הַתַּנְיִן הַגְּדוֹל עָאל בֵּיהּ, כְּדִין אֲתַמְלִיָּא, וְשִׁאטִּי
וְדַעִיךְ נִיצוּצִין דְּאֲתַלְקְטוּ בְּאֵינֹן עֲלָמִין דְּאֲתַחַרְבוּ
בְּקַדְמִיתָא.

אֵינֹן תַּנְיִנִין אַחַרְנִין דְּקַאמְרוּן, הוּוּ וְלָא הוּוּ, אֲמַאי. בְּגִין
דְּאֲתַחַלְשׁ חִילֵייהוּ דְּלָא יִטְשְׁטְשׁוֹן עֲלָמָא, בַּר
לְשִׁבְעִין שָׁנִין, חַד זְמַנָּא, וְאֵינֹן אֲתַתְקֶפוּ בְּחִילָא דְּהַהוּא
תַּנְיִן הַגְּדוֹל, וְהַאי אִיהוּ בְּלַחֲדוּי לְאֲתַתְקֶפָא. וְאַלְמָלָא
נוֹקְבִיָּה קְיִימַת לְגַבִּיָּה, לָא יְכִיל עֲלָמָא לְמַסְבֵּל לוֹן. (וּבְגִין

(כף)

עַד לָא קָטַל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְנוֹקְבָא, הָאָרֶץ הִיתָה
תוֹהוּ. (וְבַהוּ) תוֹהוּ הִיתָה. וְלְבַתֵּר דְּקָטַל לָהּ, הוּוּ
(בְּרַאשִׁית ע' ע"א) בַּהוּ, שָׂרָאֵת לְאֲתַקְיִמָּא. וְחֻשְׁךְ עַל. עַד לָא
הוּוּ נְהִירָא עוֹבְדָא דְּעַבְדָּא.

מָה עֶבֶד קוֹדֵשׁא בְּרִיךְ הוּא, מִחֵץ רִישִׁיה דְּדְכוּרָא
 לְעֵילָא, וְאִתְכַפֵּיא, בְּגִין דְּהָא תְּהוּמָא לְתַתָּא, לֹא
 הָוֵה נְהִיר. מֵאִי טַעְמָא לֹא הָוֵה נְהִיר, בְּגִין דְּהָא תְּתַנִּין
 הַגְּדוּל, הָוֵה נְשִׁיב רוּחָא עַל תְּהוּמָא, וְאִחְשִׁיךְ לִיה, וְלֹא
 מִרְפָּרפָא לְתַתָּא.

וְעֶבֶר (נ"א וְעַם כָּל דָּא) רוּחָא אֲחָרָא דְלְעֵילָא, וְנִשְׁב
 (נ"א דְנִשְׁב) וּבִטְשׁ בְּהַהוּא רוּחָא, וְשָׁכִיךְ לִיה, הֲדָא
 הוּא דְכְּתִיב וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם. וְהֵינּוּ
 דְתַנִּינּוּ, דְקוֹדֵשׁא בְּרִיךְ הוּא בִטְשׁ רוּחָא בְּרוּחָא, וּבְרָא
 עֲלֵמָא.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר וַיְהִי אֹר, נְהִיר נְהִירוּ דְלְעֵילָא,
 וּבִטְשׁ (דף ל"ה ע"א) עַל גְּבִי רוּחָא דְנִשְׁיב, וְאִסְתַּלַּק
 מֵעַל תְּהוּמָא, וְלֹא חָפָא לִיה. כִּיּוֹן דְתְּהוּמָא אֲתַנְהִיר,
 וְאִיהוּ אִסְתַּלַּק, כְּדִין הָוֵה נְהִירוּ.

דָּא נְהִיר עַל רִישִׁיה, וּמֵיָא הוּוּ נְפָקִי מִגּוֹ אֲפּוֹתִיה, וְרוּחָא
 נְשִׁיב לְעֵילָא. וְנְהִיר מְנַהִירוּ דָּא, עַד דְּהָוֵה נְחִית
 נְהוּרִיה, מְנַצְנָא לְשַׁבְעִין וְתַרִּין נְהוּרִין דְשִׁמְשָׁא, כִּיּוֹן
 דְאֵינּוּן נְהוּרִין אֲתַרְשִׁימוּ בְּגוֹ שִׁמְשָׁא לְתַתָּא, הוּוּ (קפ"ח ע"א)
 חִיבֵיָא דְעֲלָמָא יַדְעִין בְּהוּ, וְהוּוּ פְּלַחִין לְשִׁמְשָׁא. כִּיּוֹן
 דְאִסְתַּפֵּל קוֹדֵשׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאֵינּוּן חִיבֵיָא, סָלִיק
 נְהוּרִיה וְגַבִּיז לִיה אֲמֵאִי גַבִּיז לִיה. בְּגִין דְּהַהוּא תַנִּין, הָוֵה

סִלִּיק וְנָחִית, וּבִטַּשׁ בְּאִינוֹן יְאוּרִין, עַד דְּגָנֹז לִיה וְלֹא
אֶתְגַּלִּיא.

וְזָרַע לִיה זְרוּעָא בְּחַד צְדִיק, דְּאִיהוּ גִנָּנָא דְּגִנְתָּא,
וְזְרוּעָא דְּזָרַע בְּגִנְתָּא, בְּגִנְיֹזוּ בְּטַמִּירוּ (ס"א א' דא)
דְּהֵאִי אֹר אִיהוּ.

כִּד הֵאִי הַתְּנִין הַגְּדוֹל, חָמִי דְּצִמַּח בְּגִנְתָּא זְרוּעָא דְּאֹר
דָּא, כְּדִין אֶתְעַר לְסִטְרָא אַחְרָא, לְהֵהוּא נָהָר דְּאֶקְרִי
גִּיחוֹן. וְאֶתְפְּלָגוּ מִימּוֹי דְּהֵאִי גִיחוֹן, חַד שְׁבִילָא דִּילִיה,
אִיהוּ אָזִיל גּוּ הֵהוּא זְרוּעָא דְּאַצְמַחָא גּוּ גִנְתָּא, וְאַנְהִיר
בֵּיה בְּרַבּוּ דְּזְרוּעָא דָּא, וְאֶקְרִי גִיחוֹן.

וּמְגוּ הֵהוּא רַבּוּ דְּזְרוּעָא דָּא, אֶסְתַּלַּק לְרַבּוּ דְּשְׁלֵמָה
מִלְכָּא, כִּד אֶסְתַּלַּק לְמַלְכוּ, דְּכַתִּיב, (מלכים א' / א')
וְהוֹרְדָתֶם אוֹתוֹ אֶל גִּיחוֹן, וּכְתִיב וּמָשַׁח אוֹתוֹ שָׁם. שָׁם,
וְלֹא בְּאַתֵּר אַחְרָא, בְּגִין דְּהוּהָ יַדַּע דּוּד מִלְכָּא דָּא,
וּמִימּוֹי אַחְרָנִין אֶסְתַּלְקוּ לְמַלְכוּ אַחְרָא, וְדָא אִיהוּ מִלְכָּא
דְּאִיהוּ תְּקִיפָא.

וְהֵאִי הַתְּנִין הַגְּדוֹל, אֶתְעַר לִיה, וְאֶסְתַּלַּק סְנִפִּירוֹי דְּהֵאִי
תְּנִין, בְּהֵהוּא נָהָר, לְאַתְתַּקְפָּא בֵּיה. וְכֹל אִינוֹן
שְׂאָר יְאוּרִין כְּלָהוּ, סְלָקִין וְנַחְתִּין בְּתַקְפָּא דְּהֵאִי הַתְּנִין
הַגְּדוֹל, וְתָאב וְעָאל לְהֵהוּא יְאוּרָא שְׁכִיכָא, וְאַשְׁתַּכַּךְ
בֵּיה.

וְכִדִּין, כִּד הֵהוּא אֹר אֶתְגִּנִּיז (ס"א לְנִטְלָא) לְעִיּוּלָא לִיה
 הֵהוּא גִנְנָא דְקֵאמְרֵן, כִּדִּין נִפְק חֲשָׁךְ קְדַמָּאָה,
 וּבִטְשׁ עַל רִישֵׁיהּ, בְּהֵהוּא נִוְקְבָא דְאֶתְמַתְחָא בֵּיהּ,
 וְאֶתְפָּרֵשׁ חַד חוּטָא, בֵּין הֵהוּא נְהִירוּ דְאֹר דָּא דְאֶתְגִּנִּיז,
 וּבֵין הֵהוּא חֲשׂוּכָא דְחֲשָׁךְ דָּא, דְכֶתִיב, (בראשית א') וַיְבַדֵּל
 אֱלֹהִים בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֲשָׁךְ.

הָאִי תַנִּין, תָּב בְּהֵהוּא פְּרִישׁוּ דְהָאִי חוּטָא דְאֶפְרִישׁ,
 וְאֶפְרִישׁ לְאִינּוֹן (נ"א בֵּין אִינּוֹן) יְאוּרִין, גּוּ חֲשׂוּכָא,
 וְאֶתְפָּרְשׁוּ נוּנִין לְזַנְיָהּוּ אֵלִין מְאֵלִין, בְּהֵהוּא פְּרִישׁוּ.
 וְכִד אֶתְפָּרְשׁוּ מִיַּין עֲלָאִין קְדִישִׁין. כֹּל אִינּוֹן יְאוּרִין
 אֶתְפָּרְשׁוּ, וְעָאֵלוּ לְגוּ הֵהוּא יְאוּרָא שְׂכִיכָא
 דְאֶתְבְּרִיר מְכֻלָּהּוּ, וְנִפְּיֵק וְעָאֵלִין בֵּיהּ תַלְת (בלק קצ"ו) זַמְנִין
 בְּיוֹמָא.

וְכֹל אִינּוֹן נוּנִין דְמַגְדִּלָן גּוּ אִינּוֹן יְאוּרִין, פְּרִישָׁן אֵלִין
 מְאֵלִין, וְאֶקְרוּן לִילוּת, וְאֵלִין אִינּוֹן רָאשִׁין לְכֹל
 אִינּוֹן נוּנִין דְנִפְּקִין לְבַר, וְאֵלִין שְׁלֹטִין עַל כְּלָהּוּ. וְאֵלִין
 אֶקְרוּן בְּכוּרֵי מְצָרִים, וּמְהֵכָא אֶתְבְּדַר לְבַר בּוּכְרִין, וְכְלָהּוּ
 אֶתְזַנּוּ מִשְׁקִיּוֹ דְאִינּוֹן יְאוּרִין. וְהָאִי תַתַּנִּין הַגְּדוּל, שְׁלֹטָא
 עַל כְּלָהּוּ.

וְכֹלָא בְּפְרִישׁוּ דְמִיַּין עֲלָאִין, דְכֶתִיב וַיְהִי מִבְּדִיל בֵּין מַיִם
 לְמַיִם, וְאֶתְרְשִׁימוּ מִיַּין קְדִישִׁין עֲלָאִין, וְאֶתְפָּרְשׁוּ

לְעֵילָא, וּמֵיִן תְּתַאֲיִן, אֶתְפָּרְשׁוּ כְּלָהוּ אֵלִין מֵאֵלִין,
 קְדִישִׁין וּדְלָא קְדִישִׁין, וְעַל דָּא אֶקְרוּן מְלֹאכִין עֲלָאִין
 פְּרִישָׁן, בְּגִין דְּאֶתְפָּרְשׁוּ אֵלִין מֵאֵלִין לְזַנְיָהוּ.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תְּדַשָּׂא הָאָרֶץ דְּשָׂא עֵשֶׂב מְזֻרְעֵ זֶרַע,
 רְזָא דָּא, כִּד הָאִי הִתְנִין הַגְּדוּל, הָהוּ נָשִׁיב רוּחָא
 בְּהֵהוּא נּוֹקְבָא, וּמְרַפְרָפָא לְגַבֵּי עֵילָא, כָּל אֵינּוֹן עֵשְׂבִין
 הָהוּ מְהַפֵּךְ לֹון לִיבִישׁוּ, עַד דְּרוּחָא אַחְרָא נָשִׁיב בְּהֵהוּא
 רוּחָא, וְשַׁכִּיף לִיה לְתַתָּא, וְעֵשְׂבִין צָמְחוּ כְּמִלְקָדְמִין.

וְשִׁלְטִין וּמְשַׁבְּחִין וְאוּדִין קָמִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.
 מְסֻטְר שְׂמַאלָא, וּלְגוּ יְאוּרָא שְׂכִיכָא, נְפָקִין בְּעִירִין
 לְזַנְיָהוּ, וְאֶזְלִין לְמִקְרַב לְגַבֵּי דְאֵינּוֹן עֵשְׂבִין
 וְלֹא יְכָלִין, וְתַבִּין לְאַתְרֵיהוּ. כָּל אֵלִין יְאוּרִין אֶזְלִין
 וְשִׂאטִין, עִם הֵהוּא תַנְיָנָא דְשִׁלִּיט בְּהוּ, וְסַחְרִין לְאֵינּוֹן
 עֵשְׂבִין, וְלֹא יְכָלִין. בַּר לְזַמְנִין, דְּרוּחָא עֲלָאָה לָא נָשִׁיב,
 וְאֵיהוּ מְרַפְרָפָא רוּחָא בְּהֵהוּא נּוֹקְבָא דְלְעֵילָא, כְּמָה

דְּאוּקִימְנָא, כְּדִין שְׁלִיט הֵהוּא רוּחָא עַל אֵינּוֹן עֵשְׂבִין.
 וַיְאוּרָא שְׂכִיכָא תַב לְאַתְרֵיהּ, וְסִלְקָא וְנַחְתָּא. וּבְגִין
 דְּמִימּוּי שְׂכִיכִין, אֶזְלִיל בְּשְׂכִיכוּ, וְהָאִי הִתְנִים
 הַגְּדוּל סִלְקָא לְגַבֵּי אֵינּוֹן יְאוּרִין, וְעֵשְׂבִין כְּלָהוּ מְגַדְלָן
 סַחְרָנִיָּה דְהֵהוּא יְאוּרָא שְׂכִיכָא וְאֵלִין (ב"א וְאֵינּוֹן) מְגַדְלִין
 בְּכָל עֵיבֵר, כְּדִין סִלְקָא הֵהוּא תַנְיָנָא וְאַתְרֵי בֵינְיָהוּ,
 וְתַב לְכָל אֵינּוֹן יְאוּרִין.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֶת בְּרִקְיעַ הַשָּׁמַיִם, דָּא אִיהוּ נְחָשׁ
 בְּרִית. אַמַּאי בְּרִית. בְּגִין דְּסָגִיר לְתַרְיִן סְטָרִין,
 וְלֹא נִפְיֵק לְעֵלְמִין אֲלֵא חַד זְמַנָּא לְיוֹבְלָא.

וּבְסִפְרֵי קְדָמָאִי, דָּא נְחָשׁ עֲקֵלְתוֹן, דְּאִיהוּ בְּעַקִּימו
 תְּדִיר, וְאִיִּתִּי לְוֹטִין עַל עֲלָמָא, כַּד הָאִי קָם,
 אַתְבַּר תּוֹקְפִיה (דף ל"ה ע"ב) דִּהְהוּא תַנְיָנָא, וְלֹא יִכִּיל לְמִיקָם,
 עַד דְּאָבִיד גְּשָׁמִיה. בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא כְּפִיף לִיה
 גּוּ יִמָּא, כַּד עָאֵל לְגַבִּיה. וְאִיהוּ דְרָךְ עַל תְּקַפִּיה דִּימָּא.
 וְתְקַפִּיה דִּימָּא דָּא, אִיהוּ תַנְיָנָא, כְּמָה דַּאתְ אָמַר (איוב ט')
 וְדוֹרָךְ עַל בְּמַתִּי יָם.

וְכַד הָאִי נְחָשׁ קָם, כְּדִין מַה כְּתִיב, (ישעיה כ"ז) וְהָרַג אֶת
 הַתַּנִּין אֲשֶׁר בַּיָּם, דָּא אִיהוּ הַתַּנִּין הַגָּדוֹל. וְעַל דָּא
 כְּתִיב, (יחזקאל כ"ט) הַנְּנִי עֲלֶיךָ. וְדָא נְחָשׁ, אִיהוּ מְאֹרֶת,
 בְּלוֹוֹטִין לְכָלָא, בְּגִין דְּאִיהוּ תְקִיפָא עֲלִיה, בְּתְקַפִּיה
 דִּהְהוּא נְהַר רַבְרָבָא, דְּאֶקְרִי חַדְקָל, וְהָא אוֹקִימָנָא.

הֵהוּא נְחָשׁ אִיהִי בִיבְשֶׁתָּא כַּד נִפְקִין דָּא בְּדָא, דָּא
 דְּבִיבְשֶׁתָּא אַתְתְּקַף תְּדִיר, בְּגִין דְּכָל אוֹרְחוֹי
 וְתְקַפּוֹי בִיבְשֶׁתָּא אִיהוּ, וְאָכִיל אַרְעָא וְעַפְרָא תְּדִיר, כְּמָה
 דַּאתְ אָמַר (בראשית ג') וְעַפָּר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. דָּא גְּדִיל
 בְּעַפְרָא, וְדָא גְּדִיל בְּמִיָּא. נְחָשׁ דְּאֶתְגְּדִיל בְּמִיָּא, לָאו
 תְּקִיפָא כְּהָאִי דְּאֶתְגְּדִיל בִּיבְשֶׁתָּא, וְעַל דָּא כְּתִיב (בראשית
 א') מְאֹרֶת חֹסֶר.

וְדָא אֲזִדְמֵן לְגַבֵּי הַהוּא דְמִיָּא. וְאַף עַל גַּב (וְדָא לָא)
 דְאֲזִדְמֵן לְגַבֵּיהּ, לָא אֲגַח לְגַבֵּיהּ, אֲלֵא קוּדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא בְּלַחֲדוּי, דְקָטִיל לֵיהּ מְגוּ יָמָא, כְּמָה
 דְאֻקִּימָנָא בְּגִין גְּסוּת רֻחָא דְבֵיהּ, כְּמָה דְאֵת אָמַר (יִחְזַקְאֵל
 כ"ט) אֲשֶׁר אָמַר לִי יֵאֲרִי וְגו'.

וְעַבְר יִי לְנִגּוּף אֶת מְצָרִים וְגו'. תְּנָא אָמַר רַבִּי יוֹסִי,
 הָאִי קָרָא קְשִׁיָּא, וְכִי וּרְאָה אֶת הַדָּם וְאַחַר כֵּךְ
 וּפְסַח, דְמִשְׁמַע דְסִימָנָא הוּא דְעֵבִיד. וְאִי תִימָא בְּגִין
 דְמָא דְאִיהוּ מְצוּה, אֲמַאי לְבַר. וְאֲמַאי בְּתֵלַת דְּוֹכְתִי
 דְפִתְחָא. וְהָא כְּתִיב (דְנִיָּא ל' ב') הוּא גְּלִי עֲמִיקְתָּא וְגו'. וּמַאי
 טַעְמָא בְּעָא דְאֵתְגַלִּיא דְמָא עַל הַמְשִׁקּוּף וְעַל שְׁתֵּי
 הַמְזוּזוֹת.

אֲלֵא תְנָא, כְּתִיב, (דְבָרִים ל"ב) וַיֵּרָא יִי וַיִּנְאֶץ, וְכְתִיב,
 (בְּרֵאשִׁית ו') וַיֵּרָא יִי כִי רַבָּה רַעַת הָאָדָם בְּאַרְצָא.
 וְתַנִּינָן לָא אֶתְחַזִּי אֲשַׁחֲוִתָא דְלַעִילָא, אֲלֵא כַּד אֶתְחַזִּי
 לְתַתָּא עוֹבְדָא דְאֶתְעֵבִידוּ עוֹבְדָא מְנִיָּה וְעַל דָּא (נ"א וְעַד
 דְעַבְדִּין עוֹבְדָא לְתַתָּא) לָא מְשַׁגְּחִין (נ"א לְאַבְאָשָׁא), בַּר הִרְהוּרָא
 דְעֵבוּדָה זָרָה, דְכְתִיב, (דְבָרִים י"א) הִשְׁמָרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתָּה
 לְבַבְכֶם. וּמִדְאֶתְעֵבִיד עוֹבְדָא, אֲשַׁחֲוִתָא דְלַעִילָא
 אֶתְעַר, וּבְגִין כֵּךְ, כְּלָא, בֵּין לְטַב וּבֵין לְבִישׁ, בְּעוֹבְדָא
 תְּלִיא מְלִתָּא.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כָּל שְׂוָקֵי מִצְרַיִם, מְלִיִּין טַעוֹן הוּוּ, וְעוֹד
 דְּבַכָּל בֵּיתָא וּבֵיתָא, הוּוּ שְׂכִיחֵי זַיְנִין, דְּמִתְקַטְרִי
 בְּחַרְשֵׁיהוּ, בְּאֵינוֹן כְּתָרִין תְּתַאֲרִין דְּלִתְתָּא, וּמִתְעַרְרִין רוּחַ
 מְסֻאָבָא בְּגוּוֹיֵיהוּ.

וְרוּזָא דְּמִלָּה תְּנָא, כְּתִיב, וּלְקַחְתֶּם אֲגֻדַּת אֲזוּב וּטְבַלְתֶּם
 בְּדָם אֲשֶׁר בַּסֶּף וְהִגַּעְתֶּם אֶל הַמִּשְׁקוּף וְאֶל שְׁתֵּי
 הַמְּזוּזוֹת. אֲגוּדַת אֲזוּב לְמָה. בְּגִין לְבַעֲרָא רוּחַ מְסֻאָבָא

מִבֵּינֵיהוּ, (נ"א הָאֵי קְרָא קְשִׁיא וְכִי וְרָאָה אֶת הַדָּם וְאַחַר כֵּן וּפְסַח דְּמִשְׁמַע דְּסִימְנָא
 הוּא דְּעֵבִיד אֲמַאי וְהָא כְּלָא גְלִיָּיא קָמִיה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּבְתִיב הוּא גְלִי עֲמִיקְתָּא
 וּמִסְתְּרָתָא אֶלָּא תְּנָא כְּתִיב וְיֵרָא יי' וַיִּנְאֹץ וַיִּרָא יי' כִּי רָבָה רַעַת וַיִּגו' וְתַנְיִן לָא
 אֲתַחְזִי אֲשַׁחֲזוּתָא לְעִילָא אֶלָּא כִּד אֲתַחְזִי לְתַתָּא עוּבְדָא וּמִדְּאֲתַעְבַּד עוּבְדָא אֲשַׁחֲזוּתָא
 לְעִילָא אֲתַעַר וּבְגִין כֵּן כּוּלָא בִּין לְטַב בִּין לְבִישׁ בְּעוּבְדָא תְּלִיָּיא מְלִתָּא. וּלְקַחְתֶּם אֲגוּדַת אֲזוּב
 וַיִּגו' אֲגוּדַת אֲזוּב לְמָה וּמַאי טַעְמָא בְּעָא דְּאֲתַגְלִיָּיא דְּמָא עַל הַמִּשְׁקוּף וְעַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת. אָמַר
 רַבִּי יוֹסִי כָּל שְׂוָקֵי מִצְרַיִם מְלִיִּין טַעוֹן הוּוּ וּבַכָּל בֵּיתָא וּבֵיתָא הוּוּ שְׂכִיחֵי זַיְנִין דְּמִקְטְרִין
 בְּחַרְשֵׁיהוּ בְּאֵינוֹן כְּתָרִין תְּתַאֲרִין דְּלִתְתָּא וּמִתְעַרְרִין רוּחַ מְסֻאָבָא בְּגוּוֹיֵיהוּ וְעַל דָּא אֲגוּדַת אֲזוּב
 בְּגִין לְבַעֲרָא רוּחֵי מִבֵּינֵיהוּ) וְלֹאֲחֻזָּא בְּפִתְחֵיהוּ, בְּהַנִּי תְּלִת דּוּכְתֵי,

מִהֵימְנוּתָא שְׁלִימְתָּא. חַד הַכָּא, וְחַד הַכָּא, וְחַד בְּגוּוֹיֵיהוּ
 בְּגִין כֵּן, וּפְסַח יי' עַל הַפֶּתַח וְלֹא יִתֵּן הַמִּשְׁחִית לְבֹא אֶל
 בְּתִיכֶם לְנִגּוּף, מִשּׁוּם דְּחַמֵּי שְׂמָא קְדִישָׁא רְשִׁים עַל
 פֶּתַחָא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִי הָכִי אֲמַאי דְּמָא, דְּהָא תְּנִינָן, חֲנוּר
 וְסוּמָק וְחַד דְּכָלִּיל בֵּינֵי גּוּוֹנֵי. אָמַר לֵיה, תִּירֵי דְּמִי
 הוּוּ, חַד דְּמִלָּה, וְחַד דְּפִסְחָא. דְּמִלָּה רַחֲמֵי. דְּפִסְחָא
 דִּינָא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לָאוּ הָכִי, אֶלָּא כַּמָּה דְּאוּלִּיפְנָא,
דְּאַחֲזַר הֵהוּא דְּמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְרַחֲמֵי,

כְּאִילוּ הוּוּ חָזוּר בְּגוּ גְּוֹנִי, הֵדָּא הוּא דְּכְתִיב, (יחזקאל ט"ז)
וְאֶעֱבֹר עָלֶיךָ וְאֶרְאֶךָ מִתְּבוֹסֶסֶת בְּדַמְיֶךָ וְאוֹמֵר לָךְ
בְּדַמְיֶךָ חַיִּי וְגו'. וְאַף עַל גַּב דִּיהוּה סוּמְקָא, אֶתְחַזֵּר
לְרַחֲמֵי, דְּכְתִיב בְּדַמְיֶךָ חַיִּי. וּבְגִין כֵּן, רְשִׁים פִּתְחָא
בְּתַלְתַּת סְטָרִין, חַד הֶכָּא, וְחַד הֶכָּא, וְחַד בֵּינֵיהוּ.

תַּאֲנִי ר' חֲזַקְיָה, תַּרְיִן דְּמֵי אֶתְחַזֵּוּ, לְקַבֵּל תַּרְיִן כְּתָרִין,
דְּאֶתְחַזֵּוּ (נ"א דְּאֶתְעָרוּ) לְעֵילָא בְּהֵיא שְׁעֵתָא. אָמַר

רַבִּי יוֹסִי, חַד כְּתָרָא דְּכְלִילָא בְּתָרִין סְטָרִין טְמִירִין, (דף ל"ז)
בְּרַחֲמֵי וּדְיָנָא.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, בְּכַמָּה אֶתְרִין חָס קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל
בְּנוֹי: עֶבֶד בַּר נָשׁ בֵּיתָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר
לֵיהּ, כְּתוּב שְׁמִי, וְשׂוּי לְפִתְחֶךָ, וְאַתְּ שָׂרִי לְגוּ בֵּיתָא,
וְאַנָּא אוֹתִיב לְבַר בְּפִתְחֶךָ לְנִטְרָא לָךְ. וְהֶכָּא אָמַר, רְשִׁים
עַל פִּתְחָא רְזָא דְּמֵהִימְנוּתָא דִּילֵי, וְאַתְּ שָׂרִי לְגוּ בֵּיתָךְ,
וְאַנָּא נָטִיר לָךְ לְבַר, דְּכְתִיב וְאַתֶּם לֹא תִצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח
בֵּיתוֹ עַד בִּקְרָה, וְכְתִיב וְרָאָה אֶת הַדָּם עַל הַמִּשְׁקוּף וְעַל
שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת וּפָסַח ד' עַל הַפֶּתַח וְלֹא יִתֵּן הַמִּשְׁחִית לְבֹא
אֶל בְּתִיכֶם לְנִגּוּף.

תוּ אָמַר רַבִּי אַבָּא, כְּגוּוֹנָא דְּשְׂמָא קְדִישָׁא עֶבְדוּ בְּהֵהוּא

שְׁעָתָא. מַה שְּׁמָא קְדִישָׁא הִיא אֲתַחְזֹר בְּהַאי שְׁעָתָא דִּינָא,
 אוּף הָכִי אֲתַחְזֹר הָאִי דְמָא בְּהַאי שְׁעָתָא דִּינָא, דְכְתִיב
 וְרָאָה אֶת הַדָּם עַל הַמִּשְׁקוּף וְעַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת, רְשִׁימָא
 דְכֻלְּהוּ סוּמְקָא, לְאַתְחֻזָּא, דִּהָא אֲתַחְזֹר בְּדִינָא, לְמַעַבְד
 נוֹקְמִין.

וְרוּזָא דְמִלָּה, כְּגוּוּנָא דְהוּי לְעִילָא בְּהַהוּא שְׁעָתָא, כַּד
 בְּעִי לְאַתְחֻזָּא לְתַתָּא, אִי רַחֲמֵי רַחֲמֵי, וְאִי דִינָא
 דִּינָא, הִדָּא הוּא דְכְתִיב, וּטְבַלְתֶּם בְּדָם אֲשֶׁר בַּסֶּף
 וְהִגַּעְתֶּם וְגו'. וְלִזְמַנָּא דְאֵתִי כְּתִיב, (ישעיה ס"ג) מִי זֶה בָּא
 מֵאֲדוּם חֲמוּץ בְּגָדִים מִבְּצָרָה. דְזִמִּין לְאַחֻזָּא (נ"א לְאַתְחֻזָּא)
 כְּלָהוּ דִינָא לְמַעַבְד נוֹקְמִין.

וְאַתֶּם לֹא תִצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בֶּקֶר. מֵאִי טַעְמָא,
 מִשּׁוּם דְתַנִּינָן, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, (אָמַר רַבִּי יְרֵמְיָה) לָא
 לִיבְעִי לִיָּה לְאִינֶשׁ לְמִיזַל בְּשׁוּקָא, וְלֹא שְׁתַּכַּחַא בְּשׁוּקָא,
 בְּזִמְנָא דְדִינָא תְלִיא בְּמַתָּא, דְכִיּוֹן דְרְשׁוּתָא אֲתִיִּיהִיב
 לְמַחְבְּלָא, מֵאֵן דְפָגַע בֵּיה אֲתֻזַּק. וְהָכֵא מִשּׁוּם דְדִינָא
 אֲשַׁתְּכַח, לָא בְּעִיא לְנַפְקָא לְבַר.

תְּנִיא אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּהַהוּא מִמֶּשׁ דְּאֲשַׁתְּכַח דִּינָא
 לְמַצְרָאִי, בְּהַהוּא מִמֶּשׁ אֲשַׁתְּכַח רַחֲמֵי לְיִשְׂרָאֵל,
 הִדָּא הוּא דְכְתִיב, וְרָאִיתִי אֶת הַדָּם וּפְסַחְתִּי עֲלֵיכֶם. וְכֵן
 תִּנָּא, בְּכָל אֵינּוֹן כְּתָרִין קְדִישִׁין דְלְעִילָא, כְּמָה דְאֲשַׁתְּכַח

דִּינָא, אֲשַׁתְּכַח רַחֲמֵי, וְכֹלָא בְּשַׁעְתָּא חֲדָא. תְּנָא רַבִּי
 חֲזַקְיָה, כְּתִיב, (ישעיה י"ט) וְנִגַּף יְיָ אֶת מְצָרִים נְגוּף וְרָפָא.
 נְגוּף לְמְצָרִים, וְרָפָא לְיִשְׂרָאֵל. מַאי וְרָפָא. מִמַּאי
 שְׁנִימוּלוּ צְרִיכִים רְפוּאָה.

וְתִנָּא, בְּאוֹתָהּ שַׁעָה שְׁנַגְפּוּ מְצָרָאֵי, בְּאוֹתָהּ שַׁעָה
 נִתְרָפְאוּ יִשְׂרָאֵל. דִּתְנִיָּא אָמַר רַבִּי יוֹסִי, (אמר רבי
 חזקיה) מִהוּ דְכְתִיב, וּפָסַח יְיָ עַל הַפֶּתַח, מַאי עַל הַפֶּתַח.
 וּפָסַח יְיָ עֲלֵיכֶם מִבְּעֵי לֵיהּ. אֲבָל עַל הַפֶּתַח, עַל הַפֶּתַח
 מִמַּשׁ זֶהוּ פֶתַח הַגּוּף. וְאִי זֶהוּ פֶתַח הַגּוּף. הוּי אֹמֵר זֶה
 מִלָּה.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, בְּשַׁעְתָּא דְּאִתְּפַלְג לִילִיא, וְכִתְרָא
 קִדְיִשָּׁא אִתְּעַר לְגַבְהָ (נ"א אִתְּעַרְב בִּיהָ) דְּכִוְרָא. וּמֵאֵן
 דְּכִוְרָא. חֶסֶד עֲלָאָה, דְּמִשְׁמַע, דְּדָא בְּלֵא דָּא לֹא סִלְקָא,
 וּבְגִין דָּא, דָּא מַחֲי, וְדָא מַסִּי, וְכֹלָא בְּשַׁעְתָּא חֲדָא.
 וְכְתִיב, וּפָסַח יְיָ עַל הַפֶּתַח הַיְדוּעַ. מַאי הַפֶּתַח, מִשּׁוּם
 דְּאִיהוּ פֶתַח וּמְשִׁיכָא דְּרוּחָא וְגוּפָא, וְתָא חֲזִי,
 עַד לֹא אִתְּגַזֵּר אֲבָרְהָם, הוּהוּ אָטִים וְסֹתִים מִכָּל סִטְרוּי.
 מִדְּאִתְּגַזֵּר אִתְּפַתַּח מִכָּלָא, וְלֹא הוּי אָטִים וְסֹתִים
 כְּקַדְמִיתָא.

וְהֵינּוּ רְזָא דִּתְנִינָן, (בראשית י"ח) וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח הָאֵהָל.
 מִשּׁוּם דְּאִתְּגַלִּיָּא יו"ד. מַאי קָא מִיִּירִי. אֵלָא

אמר רבי יצחק דהוא אשרי בגלויא דא, חסד בצדק.
 ודא הוא פתחא, דמשכנא עלאה קדישא, משמע דכתיב
 האהל, האהל הידוע.

אמר רבי אלעזר, כד אתגלייא האי יו"ד, אתבשר, (ב"א
 אתבשם) ואתברך בפתח האהל, דהיא צדק,
 לאתבסמא בחס"ד. הדא הוא דכתיב, כחום היום, דהוא
 שעתא דשלטא חסד, חולקא דאברהם. ומנא לן דהאי
 פתח האהל, אתבסם לקבליה דאברהם. דכתיב, (בראשית
 כ"ד) ויי ברך את אברהם בכל, דאתבסם בחס"ד,
 מדאתגלייא יו"ד.

אמר רבי אבא, והוא יושב פתח האהל, כמה דכתיב ויי
 ברך את אברהם בכל. דדא הוא פתחא קדישא,
 כתרא עשיראה. כחום היום, כמה דאתייהיב ליה כתרא
 דחסד, הדא הוא דכתיב כחום היום. כמה דיתיב בהאי,
 כך יתיב בהאי, דלא סליק האי בלא האי.

דבר אחר (דף ל"ו ע"ב) ועבר יי לנגוף את מצרים. מאי ועבר.
 דעבר על שורי דינא דכתרין, (ב"א דקטרין) דהו
 מתקשרי בכתרין אחרנין דלעילא, ושרא להו
 מקיומיהון, ועבר על אורחוי, בגין למעבד בהו דינא,
 ולנטרא להו לישראל, וכדין הוא, כל ועבר, ועברתי,
 ויעבר, דקודשא בריך הוא אעבר על כל אורחוי, או

לְדִינָא, אוּ לְרַחֲמֵי. הֲכָא וְעֵבֶר, בְּגִין לְמַעְבַּד דִּינָא, הָתָם
וַיַּעֲבֹר, בְּגִין לְרַחֲמָא.

וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה וַיֵּי הֶכָּה כָּל בְּכוֹר וְגו' (פְּתִיב (תְּהֵלִים ס"ט)
וְאֲנִי תַפְלָתִי לְךָ יְיָ עֵת רָצוֹן וְגו') ר' חֵיָא ור' יוֹסִי
הוּוּ אֲזֵלִי מֵאוּשָׁא לְלוּד, וְהוּוּ רַבִּי חֵיָא רַכִּיב בַּחֲמָרָא.
אָמַר ר' יוֹסִי, גִּיתִיב הֲכָא וְנִצְלִי, דִּהָא מָטָא זְמָנָא
דְּצִלוּתָא דְּמִנְחָה, וְתַנִּינָן, לְעוֹלָם יְהֵא אָדָם זְהִיר בְּצִלוּתָא
דְּמִנְחָה. אָמַאי זְהִיר. מְשוּם דִּהֵיא שְׁעָתָא דִּתְלִיא דִּינָא
וּבְעֵי בַר נָשׁ לְכוּוּנָא דִּעֵתִיהָ, נָחַת ר' חֵיָא וְצִלִּי.

עַד דִּהוּוּ אֲזֵלִי, נָטָה שְׁמָשָׁא לְמִיעֵל. אָמַר רַבִּי חֵיָא לְר'
יוֹסִי אָמַאי אַתְּ שְׁתִּיק. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מִסְתַּכַּל הוּינָא
בְּדַעְתָּאִי, דְּלִית עֲלָמָא מִתְקַיִמָא, אֶלָּא עַל רִישֵׁיהוּן
דְּעָמָא. אִי רִישֵׁי עָמָא זַכָּאִין, טַב לְעֲלָמָא, טַב לְעָמָא.
וְאִי לָא זַכָּאִין, וּוִי לְעֲלָמָא, וּוִי לְעָמָא.

אָמַר רַבִּי חֵיָא, וְדַאי פְּךָ הוּא, מְנַלְן. דְּכַתִּיב, (דְּבָרֵי הַיָּמִים
ב', י"ח) רָאִיתִי אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל נְפוּזִים עַל הַהָרִים
כְּצֹאן אֲשֶׁר אֵין לָהֶן רוּעָה וַיֹּאמֶר יְיָ לֹא אֲדַנִּים לְאַלְהָה
יִשׁוּבוּ אִישׁ לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם. יִשׁוּבוּ, יִשְׁבוּ מִבְּעֵי לִיָּה.
לְבֵיתוֹ, בְּבֵיתוֹ מִבְּעֵי לִיָּה. דִּהָא בְּאַתְרֵיהוּ קַיִימִי.

אֶלָּא הָכִי תַנִּינָן, אִי רִישָׁא דְּעָמָא לָא זַכִּי, עָמָא מִתְפָּסָן
בְּחֻבִּיָּה. מְנַלְן. דְּכַתִּיב, (שְׁמוּאֵל ב', כ"ד) וַיֹּאמֶר דָּוִד וְגו'

הִנֵּה אֲנֹכִי חָטָאתִי וְאֲנֹכִי הֶעֱוִיתִי וְאַלֶּה הַצֵּאֵן מִה עֲשׂוֹ,
 (ס"א וּכְתִיב (דְּבַרֵי הַיָּמִים א' כ"א) וְאֲנִי הוּא אֲשֶׁר חָטָאתִי וְגו') דָּוִד
 חָב, וְיִשְׂרָאֵל סָבְלוּ. וְאִי רִישָׁא דְעֵמָּא מִתְּפִס בְּחֻבִּיָּה,
 עֵמָּא מִשְׁתַּזְבֵּן. דְּהָא דִּינָא לָא שְׂרִיא עָלֵיָּהּ. דְּכְתִיב,
 וַיֹּאמֶר יי לֹא אֲדַנִּים לְאַלֶּה, כְּלוּמַר, (ס"א אִם אֵלֹה) אֵלֹה לֹא
 הוּוּ רִישֵׁין לְעֵמָּא, מִהֵאִי אֹרְחָא יְשׁוּבוּ אִישׁ לְבֵיתוֹ
 בְּשָׁלוֹם. כְּלָהוּ מִשְׁתַּזְבֵּן, אִי רִישֵׁיהוֹן מִתְּפִסָּן. וְאַפִּילוּ
 יְהוֹשֻׁפֵט אֶתְגָּזַר עָלֵיהּ לְאַתְעַנְשָׂא, מִשׁוּם דְּאַתְחַבֵּר
 בְּאַחָאָב. אִי לָאוּ הֵהוּא צְוּחָא, דְּכְתִיב, (מַלְכִים א', כ"ב) וַיִּזְעַק
 יְהוֹשֻׁפֵט.

עַד דְּהוּוּ אֲזִילֵי רַמְשׁ לִילִיא, אֲמַרוּ, מַה נְעַבִּיד, אִי נִיזִיל
 חֲשָׁךְ לִילִיא, אִי נִיתִיב דְּחָלָא הוּא. סָטוּ מֵאֹרְחָא,
 יִתְבוּ תַחֲוֹת אֵילְנָא חַד. וַיִּתְבוּ וְהוּוּ אֲמַרֵי מְלִי דְּאֹרִיִּיתָא,
 וְלֹא דְּמִיכוּ.

בְּפִלְגוֹת לִילִיא, חָמוּ חַד אֵילְתָא דְּעֵבְרָא קְמִיָּהּ, וְהוֹת
 צֻחַת וְרַמִּיאַת קָלִין שְׁמַעוּ, קָמוּ ר' חִיָּיא וְר'
 יוֹסִי וְאַזְדַּעְזְעוּ. שְׁמַעוּ חַד קָלָא דְּמַכְרֹזָא וְאֲמַר, מִתְּעַרִין
 קוּמוּ. נִימִין אֶתְעַרוּ. עֲלִמִין, אֲזַדְמַנוּ לְקַדְמַת מָרִיכוֹן.
 (דְּהָא קָלָא נִפְקַ דְּכָאִיב אֵילְתָא דְּלַעִילָא וְתַתָּא. דְּכְתִיב (תְּהִלִּים כ"ט) קוֹל יי' חוֹלַל אֵילוֹת
 וַיַּחֲשׁוּף יַעֲרוֹת) דְּהָא מָרִיכוֹן מִפִּיק לְגַן עֵדֶן, דְּאִיהוּ הֵיכְלִיָּה,
 לְאַשְׁתַּעֲשַׂעָא עִם צְדִיקָא, דְּכְתִיב וּבִהִיכְלוּ כָּלוּ אֹמֶר
 כְּבוֹד.